

På vej til skole

RAPPORT

Et arkitekturprojekt for storbørnsgrupperne fra fire børnehaver på Trøjborg

A

B

Om projektet

Sted:	Trøjborg Beboerhus, Tordenskjoldsgade 31A, Århus
Medvirkende:	Stephan Gustin, arkitekt, Pernille Stentoft, kulturformidler, Karen Marie Demuth, projektleder.
Kontaktperson:	Børnehavernes ledergruppe, Ulla Steen Christiansen
Deltagere:	Børn og voksne fra Skuden Skram, Børnehuset Herluf Trollesvej, Trøjborg Børnehus, Børnehaven Bavneshøj
Antal:	40 børn og 10 - 12 voksne, opdelt i tre hold på tværs af institutionerne
Aldersgruppe:	Storebørnsgruppen 5 - 6 år
Arrangør:	Børnekulturhuset i Århus

Projektforløb

- Vandring for voksne
- Inspirationsworkshop for voksne
- Vandringer for børn
- To workshops for hver børnegruppe
- Fælles afslutning for alle 4 institutioner

Opfølgning af projektet

- Kuffert udleveres til hver institution
- Arkitektur-collageworkshop for børnegrupperne
- Kufferter med materialer fra projektet vandrer fra institution til institution

Baggrund

Både i modelkommuneforsøget "Søge Spor - Sætte Spor" og i pilotprojekter før dette, har vi arbejdet med flere forskellige målgrupper. Eksempelvis var "Bydetektiverne" henvendt til skolebørn, "I arkitektens fodspor" til de ældste klassetrin i skolerne og gymnasieklasser og "Huler, Hytter og Huse" til børnehavebørn, SFO'er, de yngste klassetrin og familier.

Intentionen var at afslutte modelkommuneforsøget med et lille børnehaveprojekt, der introducerede arkitekturens grundbegreber for de mindste børn.

Da vi i slutningen af 2008 besøgte de nordiske ambassader i Berlin med en særlig udgave af bydetektivprojektet blev en af skolegrupperne udskiftet med en børnehavegruppe. Her oplevede vi igen et levende bevis på, at børnehavebørn sagtens kan holde koncentrationen og indgå i den slags projekter, når der tages udgangspunkt i deres liv og deres behov, og når formidleren vil dem og vil dem noget". Derfor tog vi afsæt i de tidligere erfaringer og kontaktede en børnehave i bydelen Trøjborg. Her havde fire daginstitutioner netop aftalt et projektsamarbejde for de børn i storebørnsgruppen, der var på vej i skole, så de tog straks positivt imod vores henvendelse. Da de ønskede en byvandring koblet på projektet, var det oplagt at arbejde med "på vej til skole", som både handler om overgangen fra børnehave til skole og konkret om vejen, børnene skal gå fra børnehave til skole.

Vi havde oprindelig forestillet os et lille projekt med workshops for en enkelt børnegruppe og en inspirationsdag for voksne. I det gode samspil med institutionerne og med en flok entusiastiske pædagoger voksede det imidlertid til inspirationsdag for pædagoger og SFO, tre vandringer sluttende med besøg i skole/ SFO, tre grupper med to workshops hver og en samlet afslutning.

Formål og valg af overordnede temaer

Ligesom i de andre dele af modelkommuneforsøget "Søge Spor - Sætte Spor" er det overordnede formål at introducere arkitektur og arkitekturens grundbegreber til børn. Med byvandring laver vi en kortlægning af et lokalområde og prøver gennem fordybende fortællinger, iagttagelser og dialog at gå på opdagelse i og få nye øjne på omgivelserne. Det skærper opmærksomheden og nysgerrigheden til de nære omgivelser og lægger forhåbentlig kimen til lyst til også selv at påvirke omgivelserne.

Det er vores erfaring, at når man dykker ned i et tema, kan der udfoldes og udvikles utallige undertemaer. Derfor har det været vigtigt fra starten at stille skarpt på enkelte deltemaer, som man kan gå i dybden med. I projektet "På vej til skole" blev der valgt tre overordnede temaer: Facader, bag facaden og byens lyde. Ud over det overordnede mål med arkitekturformidlingen er der forskellige lag og delmål i projektet. Nogle har med børnenes status som storebørnsgruppe at gøre. Det handler om at kunne samarbejde, lytte og koncentrere sig om et emne. Det handler også om børnenes skolevej og om børnenes møde med områdets andre børn, der skal gå i samme skole. Endelig er der som en ekstra bonus mulighed for - uden for børnehavens vante rammer - at iagttage børnene i samspil og samarbejde med andre og dermed også for at iagttage børnenes skoleparathed.

For at klæde pædagogerne godt på til projektet blev der afholdt en inspirationsdag med en overordnet introduktion til arkitektur suppleret med øvelser og iagttagelser.

DEL 1: Inspirationsdag for pædagoger

Programtekst:

På inspirationsdagen veksler vi mellem øvelser og inspirationsoplæg. Vi laver noget helt andet end det, børnene skal lave – men arbejder selvfølgelig med de samme temaer.

Vi snakker om og arbejder med lyde. Kan vi skabe lyd-zoner, inspirationsrum, og kan vi SE lydenes effekt? Hvordan bliver byens (og institutionens) rum gjort til rummelige fortællinger med mange forskellige lag af opdagelse og oplevelse?

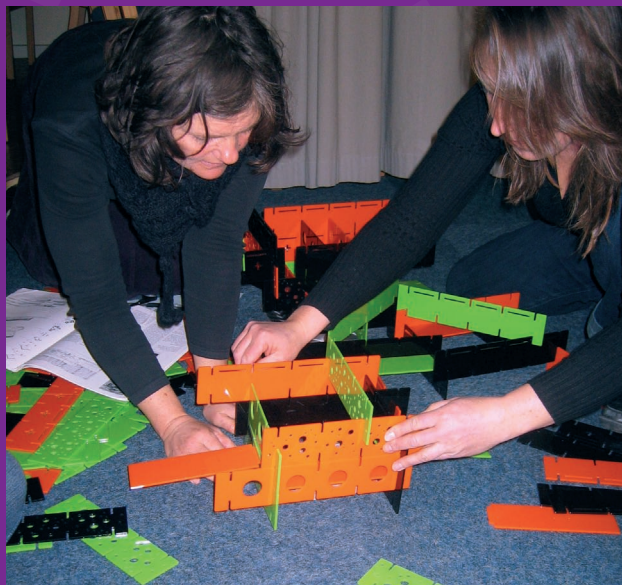
Kan vi overføre byens helheder, intensiteter og stemninger til noget, vi kan bruge i institutionerne? - Vi arbejder med at skabe specielle stemninger og snakker om, hvordan man udvikler nye ideer og koncepter.

Til sidst tager vi en fælles snak om, hvad vi har lært, og hvordan vi kan bruge det i vores dagligdag, så arkitekturen bliver mere indbydende, inspirerende og levende – både for børn og voksne.

DEL 2: Vandring

Hvad skal vandringen?

Gennem forskellige sanseoplevelser og med fokus på lyd oplever børnene Trøjborg, hvor deres børnehave og kommende skole ligger.

Vi pirrer børnenes nysgerrighed. Hvad findes og sker der bag de huse og mure, vi normalt bare passerer og ikke stopper op ved? Vi bevæger os ind bag facaderne og går på opdagelse i de ukendte verdener, der findes i baggårde og haver.

Om vandringerne

Dialog

Vandringen er baseret på samtale med børnene med udgangspunkt i det, de oplever.

Der skal være tid og plads til fordybelse. Hellere en kort tur med masser af snak end en lang tur uden tid til snak.

Sansning

Vi kigger op, ned, hen, ligeud, bag, om hjørner.

Vi rører ved tingene og mærker deres overflade.

Vi lytter til alle de lyde, der findes og oplever både støj og stilhed.

Lyde

Vi er opmærksomme på de eksisterende lyde – hvad fortæller de?

F.eks. at der kører mange biler i Tordenskjoldsgade, at der ligger en børnehave med børn på legepladsen, at der bor fugle i haven osv.

Vi laver selv lyde forskellige steder.

Og vi bliver overrasket af lyd ...

Gammelt og nyt

Vi ser på facaderne, og vi snakker om, hvor gamle husene er på Trøjborg, og hvornår hele kvarteret opstod. Hvordan kan man se på et hus, om det er nyt eller gammelt?

Er de forskellige slags huse mon bygget til forskellige slags mennesker?

Tema 1: Lyd

Hvordan lyder en baggård, have, port, legeplads, skolegård, befærdet gade?

Hvilke lyde findes der forskellige steder? Hvad kan vi høre?

Og hvilke lyde kan vi lave?

- Akustikken, når vi taler og synger og råber
- Materialernes lyd, når vi banker på og rører ved dem

I oplevelsen af byens lyde veksles der mellem at lytte, at gå i dialog og at foretage sig noget konkret. Der frembringes lyde med bambuspinde på forskellige materialer, der laves en udendørs koncert på et stop i vandringen, og hvis tiden tillader det, er der stop hos skomageren, hvor de mange maskiner har et nyt sæt af lyde. Som det mest selvfølgelige i verden spørger børnene "hvem vil se min lyd?"

Som i flere af de andre projekter i modelkommuneforsøget er der indlagt en "lydoverraskelse". Denne gang er det musiker Renè Heebøl, der bag lagner og dynevår på en tørreplads oven på en garage laver en lille "usynlig" koncert. De skjulte lyde skærper børnenes opmærksomhed og nysgerrighed og giver anledning til mange associationer.

Pernille styrer samtalen, så børnenes kommentarer relateres til temaet. Hun styrer også lydniveauet, hvisker i porten og spørger så pludselig undrende, om der mon er nogen, der også kan råbe? Det spørgsmål giver genlyd, for man må nødvendigvis prøve at råbe i en port.

Kontrasterne skærper børnenes opmærksomhed og giver dem en oplevelse af, hvad lyd er. De reflekterer over stilheden i baggårdene og larmen fra gaden, også når den ikke er der. Måske er det murene, der tager lyden fra gaden, eller måske er der "panterglas" for vinduerne.

Hvad gør man, hvis nogen laver larm og nogen er stille?
Så kan man jo ikke høre dem, der er stille ..."
I øvrigt tankevækkende, at så mange børn giver udtryk
for, at de bedst kan lide "de stille lyde".

Tema 2: Facaderne

Hvordan ser facaderne ud?

Hvilke farver, mønstre, materialer er de gjort af?

Hvad synes vi om dem?

Og hvad fortæller de? – Kan huse tale?

Historiefortællingen er en meget vigtig del af formidlingen under vandringen. Pernille Stentoft har lavet et omfattende researcharbejde, blandt andet har hun besøgt sjove og interessante steder og personer i området. Hun kan derfor viderebringe en del personlige erindringer og fortællinger. Børnene er straks "på", når historien bliver personificeret, f.eks. når de ser Oles samling af skilte, hans hus, der skiller sig ud fra de andre og hans families røde udlejningsgarager, der har helt friske spor uden for. Eller når de hører om pigen på Steen Billes Torv, der om morgenen kunne høre kobrøl fra marken uden for sit vindue, der hvor der nu er legeplads og bygninger. Personerne bliver virkelige personer, selv om vi ikke ser dem. Børnene forestiller sig og hører lydene fra "gamle dage". Og det giver dem associationer til de fortællinger om steder og "gamle dage", de har hørt fra forældre og bedsteforældre, f.eks. "Min morfar har fortalt, at man startede med at arbejde, når man var ca. 2 år" og "I gamle dage kørte man i hestevogne og store cykler. De hed væltepetere".

På første stop i vandringen er der et godt gemmested, hvor Pernille fortæller en historie, og straks går børnene på opdagelse: "Der er også et gemmested. Skal vi så høre om en historie?"

Ved at bevæge sig rundt i børnehavernes nærområde, ser næsten alle børn noget, de genkender eller har referencer til undervejs. Der bor en moster, dér bliver familiens sko forsat, dér køber vi ind, dér bor bagerdamen, osv.

Ved iagttagelse af facaderne gøres der forestillinger om, hvem der mon bor i husene. Hvorfor er der mon et par store hvide huse med mange detaljer og udsmykninger midt i et arbejderkvarter? Børnene ser straks de mange detaljer på huset og fabulerer. Er det mon "et kongeligt hus", eller er det ældre end de andre, siden der er så meget "pynt" på og så mange "dingenoter og dimsedutter" på taget? En enkelt er ret uimponeret "sådan noget pynt er der også i mit bo".

I modsætning til forestillingerne om det hvide hus er det sværere at forestille sig, at der har ligget bondegårde og senere fabrikker i området. Her kniber det med referencerne, selv om en enkelt forsøger sig "Jeg ved godt, hvad fabrikker er. Der laver man mursten ... og islagkager. De kommer senere i butikkerne".

Børns evne til at associere og til både at se detaljer og helheder imponerer igen og igen, og det stiller krav til formidleren om at følge børnenes spor, forslag og indfald. De kigger eksempelvis både på vinduerne og det, der er bag vinduerne. Nogle ser pottedplanterne eller en kat bag ruderne, nogle ser dannebrogsvinduernes hvide rammer, og andre ser sorte vinduer, dvs. genskinnet i glasset.

En flok står og snakker om, hvordan man kan se på husene, at de er gamle. De kigger alle på tagene med mos og peger. En enkelt ser ned for sine fødder "det er det, der vokser mellem fliserne".

Tema 3: Bag facaderne

Hvad findes der inde i baggårdene, haverne, portene, skurene?

Hvordan ser der ud?

Hvad fortæller tingene, og hvad laver man der?

Og hvordan lyder der?

I baggårdene og haverne er der, til trods for de trafikerede gader ikke ret langt væk, ret stille. Børnene lytter andægtigt og ser pludselig, at alle de røde huse er gule på den side, der vender ind mod baggårdene. De vender flere gange i løbet af projektet tilbage til, at de gule sten skyldes en billigere pris end de røde sten.

En helt ny og eventyrlig verden åbenbarer sig bag facaderne. Det sker f.eks. i fortællingen om Oles baghave, hvor der har ligget en sø. Her er en en hestevogn engang forulykket, fordi en hest løb løbsk.

Måske kan der stadig findes hestespor eller skeletter, og hvad er "løbsk" egentlig? Verden åbner sig også i konkrete oplevelser af "hjemmelige steder". Hvem kunne mon have gættet, at der bagerst i en baggård dukker en lillebitte eksotisk oase frem? Et minilandskab med havebassin, rindende vand og guldfisk. Børnene lukker øjnene og lytter intenst. Igen associerer de på det konkrete, de ser "bare fuglene ikke kommer og spiser fiskene" og "Det er en dalmatinerfisk" og "lyden er som bobler" og "det får mig til at synes, det er som bølger og havet".

Også i den 90-årige fru Vessøs have dukker en overraskende verden frem midt i storbyen, lige op ad den trafikerede ringvej. En have med små stier, masser af blomster, træer med øjne, et lille bassin med en frø og en fisk, osv. Der er meget at gå på opdagelse i og at snakke om i det, børnene betegner som en eventyrhave, en jungle, en labyrint eller en kongelig have.

Vandringen afsluttes ved skolen med madpakkespisning i SFO'en

For ikke blot at se skole og SFO blev der lavet aftale om, at børnene kunne spise deres madpakke i SFO-lokalerne og røre sig lidt på legepladsen, når vandringen sluttede. Her kunne man slippe snakken løs og kommentere oplevelser og fortællinger. Der blev blandt andet snakket om, hvor børnene skulle gå i skole. Et par af børnene fandt ud af, at de skulle gå i skole sammen, og at de boede få gader fra hinanden. De faldt hurtigt i snak med hinanden og lavede aftaler om legebesøg.

Under en madpakkespisning udfolder der sig blandt børnene en besynderlig diskussion, der afslører børnenes forskellige referencer, og hvad de får fat i af brudstykker fra voksenverdenen.

En pige snakker om at være en rockstjerne. Det får en dreng til at snakke længe om rockere. "De er farlige og de har mærkeligt tøj på. Med dødningehoveder nogen gange. De er mærkelige". Pigen fastholder, at de ikke er farlige, "De er da bare på en scene og er rockstjerner og spiller vildt på en guitar". "Jamen, de er farlige", fastholder drengen. En tredje dreng forstår ingenting. "Rockere er da under vandet. Jeg har set een. Det er en fisk." "Nej, rockere kører motorcykel, og de kan være farlige."

Fiskesnakken fortsætter – indimellem med bidrag om rockmusik. Snakken afsluttes: "Der er også rock og rul".

Nu har børnene mødt hinanden med deres forskellige referencer, men de har på vandringen også fået fælles oplevelser og fælles referencer. De fælles referencer bæres sammen med nye venskaber videre til workshops og til børnehaven, og på længere sigt kan de fungere som fælles platform i skole og SFO.

DEL 3:

Workshops for Børn

Ligesom på vandringen veksles der i børnenes workshops mellem fortællinger, bevægelse, aktivitet og oplevelser. På en legende måde introduceres byplanlægning og arkitekturens grundbegreber.

Der indføres fra begyndelsen nogle regler for legen og for arbejdet. De refererer til arkitektens arbejde, f.eks. handler det om samarbejde, om at få byggerierne til at være stabile eller om byggeriernes omgivelser. Der arbejdes i skala og med kontraster, og når Stephan tager sin arkitekturfortællerhat på, betyder det, at børnene skal samles og have en ny introduktion.

Børnene ankommer til områdets lokale beboerhus kl. 9 og går hjem kl. 12.30. Det er lang tid at koncentrere sig, men de mange små skift i opgaverne, de få og enkle materialer samt de fysiske aktiviteter ind i mellem, får det hele til at glide nemt. Den interaktive lydinstallation og lydstenene, der på en ny måde præsenterer noget, de kender i forvejen, får børnenes fulde opmærksomhed. Børnene tager imod, de er gode til at arbejde sammen, de er åbne og sultne efter nye oplevelser. De fleste er faktisk rigtig parate til at skulle i skole.

Materialer:

Labels, tegneredskaber, papir, rød tape, "specialskrot", byggeplader og lydsten.

DAG 1

Overordnet: Vi starter opbygningen af en lille modelby – med stier, lyde og sjove bygninger. Undervejs snakker vi om de ting, vi har set på byvandringen – og bruger vores fantasi til lave vores helt egen sjove by.

Børnecitater fra vandring

"Det her er godt nok cool" (Besøg i første baggård)

"Jeg har spillet på mur – og port – og aviser". (Børnene laver lyd med bambuspinde i port)

"Vinduerne er sorte" (Lysrefleksion - genskin) – "de er hvide og gennemsigtige".

"I gamle dage kørte man i hestevogne og store cykler. De hed vælteperere."

"Jeg ved godt, hvad fabrikker er. Der laver man mursten – og islagkager. De kommer senere i butikkerne".

"Min morfar har fortalt, at man startede med at arbejde, når man var ca. 2 år."

"Sådan noget pynt er der også i mit bo". (Snak om facader og pynt/ornamentering)

"Der er dingenoter og dimsedutter på taget" (om udsmykning/ pynt) – det hvide hus

"Når fuglene lander på knoppen – dør de" (det hvide hus)

"Det hvide hus ligner et kongeligt hus. Der er meget pynt på. Ligesom vores børnehave".

"Jeg vidste ikke, der kunne være sådan noget på Trøjborg". (historier Steen Billes torv)

"Bare fuglene ikke kommer og spiser fiskene" (guldfiskedam)

"Lyden er som bobler".

"Det får mig til at synes, det er som bølger og havet"

"Der er en dalmatinerfisk".

"Det ligner en vejer" (vægt) (frø-termometer)

"Hvad er mos?" De kigger alle op på taget og peger – undtagen en, der peger ned foran fødderne "Det er det, der vokser mellem fliserne".

"Når det er nede i vandet, er det blødt". (Oles hus)

"Der har været bus og alt muligt i haven. Og måske en hest" (flotte spor i haven hos Ole)

"Hvad er løbe løbsk?"

"Der er nogen, der opdager os" (da René laver lydkulisser)

"Der er lyde, er der et åbent vindue?" (René – lyde)

"Der var vist en telefon. Og der en kineserlyd".

"Vinden kan hyle. I dag er der næsten skyfrit".

"Det her er ligesom en eventyrhave." (fru Vedsøs have)

"Det ligner en jungle".

"Det er også en slags kongelig have"

"Det ligner en labyrint".

"Der hvor jordens kerne ligger, er der vulkan-lava. Der er også kerner i vores pærer."

"Lyde kommer nede fra et bånd i halsen, som man også bruger til at snakke med".

1. Bag facaderne: "Historien i rummet"

Vi opfinder sammen en historie om den fantasifulde arkitektur, vi møder på vores vej til skole.

Hvad ser vi på vores vej? Hvem bor mon i husene? Vi lader fantasien vandre og nysgerrigheden løbe af med os.

Arkitekten Stephan Gustin ruller sammen med børnene det grønne tæppe ud, der skal afgrænse en by. Han snakker med børnene om, hvad arkitektur er, og hvad en by er. Og børnene fortæller ivrigt, hvad de har oplevet på deres vandring med Pernille. "Man kan høre på en lyd, og så kan man se, hvad man hører".

Stephan finder sin arkitektfortællehat, og han og børnene begynder at finde på en historie til den fantasiby, de skal til at bygge. "En slangeby" foreslår én, "ja, en cykelslangeby" supplerer en anden. Der er et par børn,

der skal i skole, en linedanser, biler, der kører baglæns, stribede huse, prikkede grinerotter, osv.

Stephan hjælper børnene på gled, prøver at give historien en arkitekturretning og lytter til børnenes mange forslag. "Man kan hente inspiration i alt, og man kan bygge næsten alt", siger han. Et barn overtrumfer ham: "kan man mon også bygge et tandpastasmil?" På det sidste hold synes et af børnene, det er ved at blive for fantasifuldt, men finder en god forklaring: "det er 1.april, så må man gerne fortælle mærkelige historier".

Børnene udvælger sig noget, de vil tegne, klippe ud og placere i byen. Med labels laves der stier, så man kan komme fra et sted til et andet. De har forskellige former, der viser, hvordan man skal bevæge sig. Et barn fortæller, at han har lavet både en et-bens-sti og en liste-sti. Børnene går rundt i byen på forskellige måder (to retninger, biler med lygter, dytte, køre baglæns, linedanser, liste på stier) – de skal følge reglerne - ikke støde ind i hinanden

Byplanlægningen er i gang. "Fugle flyver op og kigger på byen". Set ovenfra ligner det et kort.

2. Lyd: Rummets lyde.

Hvad sker der med rummet, når lydene ændrer sig? Bevæger vi os anderledes? Leger vi anderledes? Og ser vi andre ting end før? Vi lytter, hopper, griner og hikker – og opfinder nogle helt ny lyde til byen.

Hvilke lyde er der i byen. Børnene lægger sig på gulvet og lytter. Lydene får dem til at se billeder, siger de. Der er korte lyde og lange lyde, og vi kan lave nogle af lydene selv, klappe, trampe, synge, fløjte, osv. Nu skal de prøve at tegne lydene – denne gang i større format. Tegningerne sættes sammen i grupper i et lydrområde – en lydzone (eller lydtoner, som nogle af børnene kalder

det). Så går de alle en tur i lydenes by og bevæger sig på en ny måde i lydzoneerne og siger ord eller lyde, der passer til zoneerne.

3. Bag facaderne: De store og vigtige huse

Vi snakker om de store og vigtige huse. Hvorfor ser de anderledes ud? Hvor skal husene placeres i vores by? Vi laver mærkelige huse ud af forskellige sjove byggematerialer. Og så vi skal selvfølgelig male husene til forskellige lyde – til rumba, disco, fuglekvidder og vinden i træerne.

Nogle huse ligner hinanden. Dem er der mange af. Andre ser helt anderledes ud, måske med tårne og spir, måske med megen udsmykning, måske med skæve skorsten, fortæller Stephan. "Som f.eks. hos Gaudi" supplerer et barn. "Jeg har set et hus helt uden vinduer", siger en anden. "Det har jeg også, på film. Det var spøgelseshuse

i noget, der hedder tempelridderne. Det var lidt sjovt, selv om jeg kom til at græde”.

Stephan finder sit ”specialskrot” frem. De bliver til særlige huse i byen. Hvem mon bor i dem? Forslag om højhuse, hoteller, fængsler, vindmøller, hospital, skole, osv. Nye fortællinger kommer til, og husene bliver placeret i byen. Der bliver også snakket om udsmykning og dekoration, og børnene tegner på små labels og placerer vinduer og ”pynten” på husene. Det er her, man kan sætte sit individuelle præg på husene. Højhuset får et par lys i toppen, så flyverne kan se dem, husets beboere tegnes og klistres på. En label er tom, det er en lejlighed, der er til leje. Derefter tegner de i større skala de udvalgte skrothuses grundform og det, der er uden om husene, blomster, legepladser, fodboldbaner, osv. Et barn har tegnet et træ med et øje, ligesom i fru Vessøs have på vandringen. Nu har alle børnene bestået arkitektprøven og får tildelt et lille rødt mærke på skulderen, mens vi klapper af hinanden. En glad, stolt og begejstret børneflokk siger – eller synger: ”Farvel og tak for denne gang ...”

DAG 2

Overordnet: Vi forsøger at tegne et lydbillede af vores nye modelby – og snakker om lydenes betydning. Vi snakker også om husenes placering og ”byplanlægning i børnehøjde” og om, hvorfor byen lyder, som den lyder og ser ud, som den nu engang ser ud.

1. Lyd: Byens lyde

Vi leger med en interaktiv installation, hvor man kan gå på opdagelse i lydene. Vi snakker om, hvad lydene betyder? Og hvilke lyde vi kan huske fra byvandringen? Og hvilke vi kunne tænke os, der var i byen? Og så

Rasmus fra Skuden Skram har dikteret et brev om deltagelse i workshop.

"Det er Ulla der skriver det, jeg siger til hende".

Det sjoveste var at bygge det store højhus sammen med Siline og Frej og Augusta.

Først byggede vi det sammen – det var mig der fik ideen – de sagde ja.

Du sagde, at det var stort nok, og at det var stabilt. Så kan det ikke vælte, når det stormer.

Jeg lavede også veje og zoner – jeg stod på tæer og sagde hjerte - hjerte - hjerte.

Mig og Marcus og Oscar stod og spillede guitar – altså vi ladet bare som om.

Jeg kunne godt tænke mig, at vi fik sådan nogen plader at bygge af herhenne i børnehaven.

Jeg ville bygge et tivoli og en byggeplads – sådan en med kraner og en der fjerner sand og gravkøer

og grabber og larvefodder og en der river huse ned.

Åh-ja, og et spøgelseshus – så skal vi bruge spøgelseslyde – de lyder sådan her uh - uhhh - uhhhh og måske nogle ulve også.

Det var en flot fest, vi havde. Jeg hørte lidt af dem, der holdt tale.

Ham der bestemmer over skolen, er Ullas mand.

Vi fik nogle kager, der var lavet ligesom nogen mærkelige huse.

forsøger vi at tegne lydene ... men kan man overhovedet tegne en lyd?

Dagen begynder igen med, at børnene ruller tæppet ud. I dag skal der som det første arbejdes med byens lyde i den usynlige by.

Stephan har på sin computer kodet nogle lydsoner ind. Når børnene på skift bevæger sig ind på tæppet på lyd-jagt, kan de høre nogle af byens lyde, vand, en hund, en fugl, en bil, en bi, en trommeslager, osv. Børnene undrer sig over, hvordan det kan lade sig gøre, indtil de får øje på web-kameraet i loftet og computeren, hvor de kan følge deres egne bevægelser. Det må lige forklares, også for de voksne, der ser det som lidt for avanceret til en børneinstitution. Men, fortæller Stephan, med en udgift på under femhundrede kroner til højtalere, kabel og web-kamera (programmet kan downloades gratis) kan

børnehaven lave lydlege og lydjagter i hele børnehaven. Igen tegnes lydene og placeres der, hvor man kan lytte sig frem til, de hører til. Hvis man ikke kan huske lyden, går man på opdagelse igen. Tegneøvelsen er lidt for abstrakt for nogle af børnene, for selv om de kender en bi og biens summen, hvordan tegner man så lyden? Lidt nemmere går det med vandet med bølger og dråber og ringe i vandet.

2. Bag facaderne: Vi bygger huse.

Vi snakker om tunge og lette huse, om huse med mange farver, og facader der ser næsten ens ud. Så bygger vi lige det, vi har lyst til – huse i alle mulige former, som vi placerer et sted i vores by.

Nu er tiden kommet til at lave byggeøvelser med de byggeplader, Stephan har konstrueret specielt til dette pro-

jekt. Først introduceres materialet, derefter arkitektens arbejde. Hvordan bygger man, hvad betyder formen? Det er vigtigt, at man arbejder sammen i små grupper og i bygger i fællesskab. Først sorteres farverne, så bygges der små, almindelige, lige, ensfarvede huse, så man kan se, hvad byggeelementerne kan. Derefter bygges der så skævt som muligt, så større huse, særlige huse, høje huse, skyskrabere. Et barn undrer sig: "Hvad er forskellen på højhuse og skyskrabere?" Børnene finder hurtigt ud af, at de kan bygge husene sammen til nye huse, og at de kan hjælpe hinanden, hvis der mangler en speciel farve eller form. "Jeg vil godt være een, der hjælper, for når man er arkitekt, skal man arbejde sammen med andre".

Stephan forklarer, at når der skal bygges rigtige huse, er det vigtigt, at husene er stabile og sikre, så de ikke vælter i stormvejr. Børnene går meget op i, at han, når

de har bygget et hus, kommer med sin "arkitektfinger" og afprøver, om det er stabilt – eller om det er "vakkeltvort". Begge ord "smager godt" og bliver flittigt brugt. For mange af børnene er byggeriet højdepunktet i workshoppen. Der kommer det ene begejstrede udbrud efter det andet. "Sikke en fest – sikke en fest", jubler een med armene i vejret, mens han stolt står foran sit kæmpe byggeri, der er "verdens største hus i universet". "Ærgerligt, at der var en, der ikke kunne være med til festen i dag".

Børnene samles og kigger på deres farverige og fantasifulde by. De er virkelig glade og stolte. Men "hvorfor der er ingen skulpturer i byen?" spørger en. (Et rigtigt godt forslag til en fortsættelse og udvidelse af projektet).

Stephan har en meget god fornemmelse af, hvornår børnene trænger til et skift i opgaverne, og han lægger meget vægt på, at børnene også skal opleve med kroppen. Derfor indgår en del fysisk aktivitet i oplæggene. F. eks. leges arkitektur-ståtrold, hvor børnene, når de bliver fanget, skal stille sig op som en bygning, lige, skæv, høj, lav, osv. eller vi går alle ud på altanen og kigger på husene og baggårdene. Her refererer børnene igen til det, de kan huske fra vandringerne, tørrepladsen med lydkoncerten, byggematerialer, osv.

3. Lyd: Husene taler?

Vi leger gemmeleg med forskellige lyde, og lader nysgerrigheden vise os vejen. Hvor kommer lydene fra? Er det lyden af børn på vej til skole? Eller kan det virkelig passe, at der bor en giraf på 4. sal? Vi snakker om lydene i husene og laver små historier om vores lille modelby.

Det er næsten ikke til at blive færdig med at bygge, men nu skifter scenen en sidste gang. Nu vender vi igen tilbage til byens lyde. Stephan har en bunke "lydsten" med indlagte lyde, som efter en kort introduktion først er genstand for en lydgemmeleg i to grupper. Børnene får hver en lydsten, som de gemmer i hver sin halvdel af rummet. Derefter bytter grupperne og skal nu lytte sig frem til de andres lydsten. Dernæst snakkes der om bygningerne i børnenes modelby og om, hvilke historier og hvilke lyde, der kan passe til de enkelte bygninger. Børnene får igen en lydsten og finder en bygning, som de placerer lydstenen i. Så lægger de sig alle sammen ned og lytter til byens lyde.

På det sidste hold var der en del besøg, som indimellem skabte lidt uro. Sidste dag var der besøg af et par fotografer. Der bliver knipset ivrigt, til nogle børns fornøjelse, til andres irritation. "Har du fået lov til at tage alle de billeder af os?"

Pædagog: "Jeg har fået underskrifter fra alle jeres forældre, som har givet lov til, at der må tages billeder af jer alle sammen".

Børnene: "Ja, men han har ikke spurgt os, har han fået lov af os?"

Fotograf: "Skal jeg lade være med at tage billeder af dig?"

"Ja, jeg vender ryggen til, når du nærmer dig."

DEL 4: Afslutningsarrangement

Det blev hurtigt klart, at med de mange tilmeldte børn fordelt på tre hold var der behov for en fælles afslutning, hvor alle børnene, der havde deltaget i projektet kunne møde hinanden.

Derfor blev der i hast planlagt et afslutningsarrangement med besøg af rådmand Jacob Bundsgaard Johansen. Der var en lille udstilling med billeder fra vandring og workshops, med eksempler fra arbejdet med byplan, stier og veje, de særlige huse, lydsoner, en lille lydkoncert og sidst men ikke mindst et møde med de involverede voksne, kulturformidleren, arkitekten, musikeren og SFO-lederen.

Til alles fornøjelse var børnene lige så engagerede og koncentrerede som under hele projektet.

Fortsættelse og perspektiver

Børnehavernes tilbagemeldinger om projektet er meget positive. Der er ingen tvivl om, at de involverede børn fremover vil se deres nærområde på en ny måde. De har fået skærpet opmærksomheden overfor deres omgivelser og oplevet et ejerskab til et projekt, de har været "særligt udvalgte" aktører i. De er på en legende måde kommet tæt på et fag, som de har kunnet fordybe sig i og fået en forståelse for, og de er blevet fortrolige med fagtermer og fagpersoner. Oplevelsen af at kunne eksperimentere og af at alle kan bidrage til samarbejdet med forskellige kompetencer, har styrket et selvværd og en tillid, som vi håber, kan bæres ind i skoleverdenen.

Der er, både metodemæssigt og indholdsmæssigt, indsamlet et erfaringsmateriale, som børnehaverne nemt kan arbejde videre med. Derfor er der planlagt en opsamling, hvor de involverede børn bliver inviteret til en collage-workshop, som børnehaverne selv står for. Med reference til arkitekturprojektet laves der arkitekturkufferter, der kan rumme materialer fra projektet suppleret med arkitekturbilledbøger for børn. Disse kufferter kan gå på omgang i børnehaverne.

Desuden er der intentioner om at gøre projektet til "et kulturbærerprojekt", så de børn, der har deltaget i arkitekturprojektet "På vej til skole" i år, kan gå turen sammen med næste års storebørnsgruppe og være guider for dem. Desuden har SFO'en vist interesse for at arbejde videre med temaerne.

Overordnet har projektet også haft en modelkarakter, som kan bruges i det videre samarbejde med institutionerne og i udviklingen af nye arkitekturprojekter for børnehavebørn. Modellen kan bruges i andre geografiske områder, men der kræves en anseelig research for at oparbejde et stort lokalt materiale at arbejde med og for at kunne følge op på børnenes nysgerrighed og videbegærlighed i bestræbelserne på at "søge spor og sætte spor".